

De scholierenstaking

een episode uit de geschiedenis van de sociale geschiedenis in Engeland

Danièle Rancière

De scholierenstaking

een episode uit de geschiedenis van de sociale geschiedenis in Engeland

Danièle Rancière

Vertaald naar aanleiding van oproep tot scholierenstaking mei 2010 -
zie pamflet p. 39

Vertaald naar aanleiding van oproep tot scholierenstaking mei 2010 -
zie pamflet p. 39

De staking begon op de katholieke school Saint Mary, waar 13 oudere jongens de jongsten achterlieten op de speelplaats. Het nieuws verspreidt zich en nog voor de lessen van de namiddag beginnen, heeft de staking verschillende school in het oosten van Hull aangestoken. Onmiddellijk stonden er groepen kinderen voor de scholen te roepen: "buiten" of "stakingbrekers" tegen de leerlingen die terugkeerden naar de les. (Hull Daily News, 13 september 1911).

Enkele dagen na de aanvang van het schooljaar in 1911 beginnen de leerlingen van het Britse gemeentelijk onderwijs te staken. In meer dan 62 steden, Van Dundee tot Southhampton, over Liverpool en Dublin, voornamelijk in de industriële regio's, de arme en onderdrukte gebieden. Het was een grote nationale beweging die 15 dagen duurde; volgens de pers zijn het "honderden kinderen die door de straten trekken"; elders, zoals in Dundee of Hull, "duizenden kinderen die de schoolautoriteiten uitdagen". Over het algemeen, met uitzondering van enkele artikelen op de voorpagina, neigt de pers ertoe de feiten te minimaliseren door ze voor te stellen als niets meer dan een parodie op de stakingen van de volwassenen en op de sociale onrust in de lente van 1911¹. "De stakingsepidemie die op dit moment aan het woeden is, heeft de jonge generatie geraakt en, om in de mode te zijn, hebben de scholieren beslist om het middel te gebruiken. Het startte op

3

De staking begon op de katholieke school Saint Mary, waar 13 oudere jongens de jongsten achterlieten op de speelplaats. Het nieuws verspreidt zich en nog voor de lessen van de namiddag beginnen, heeft de staking verschillende school in het oosten van Hull aangestoken. Onmiddellijk stonden er groepen kinderen voor de scholen te roepen: "buiten" of "stakingbrekers" tegen de leerlingen die terugkeerden naar de les. (Hull Daily News, 13 september 1911).

Enkele dagen na de aanvang van het schooljaar in 1911 beginnen de leerlingen van het Britse gemeentelijk onderwijs te staken. In meer dan 62 steden, Van Dundee tot Southhampton, over Liverpool en Dublin, voornamelijk in de industriële regio's, de arme en onderdrukte gebieden. Het was een grote nationale beweging die 15 dagen duurde; volgens de pers zijn het "honderden kinderen die door de straten trekken"; elders, zoals in Dundee of Hull, "duizenden kinderen die de schoolautoriteiten uitdagen". Over het algemeen, met uitzondering van enkele artikelen op de voorpagina, neigt de pers ertoe de feiten te minimaliseren door ze voor te stellen als niets meer dan een parodie op de stakingen van de volwassenen en op de sociale onrust in de lente van 1911¹. "De stakingsepidemie die op dit moment aan het woeden is, heeft de jonge generatie geraakt en, om in de mode te zijn, hebben de scholieren beslist om het middel te gebruiken. Het startte op

3

de school Bigyn, daar beslisten de scholieren om uit solidariteit met hun gestrafte medeleerlingen de klas te verlaten en al roepend en zingend doorheen de straten te trekken” (*Llanelly Mercury*, 9 september).

Un docker toise des soldats durant la grève des transports, Liverpool, 1911

de school Bigyn, daar beslisten de scholieren om uit solidariteit met hun gestrafte medeleerlingen de klas te verlaten en al roepend en zingend doorheen de straten te trekken” (*Llanelly Mercury*, 9 september).

Un docker toise des soldats durant la grève des transports, Liverpool, 1911

De bel gaat, het signaal van verlossing. Maar thuis ligt de stapel boeken op mij te wachten. Wat op school niet kan, moet thuis dan maar.

Ik denk aan morgen, morgen zal op gisteren lijken zoals gisteren op vandaag lijkt. De routine van gehoorzamen, uren lang luisteren naar de onzin die ons vertelt hoe we ons moeten gedragen. Eén voor één worden we opgeleid tot dezelfde werktuigen.

We zijn het beu!

We zijn het beu om te gehoorzamen, te luisteren
en gestraft te worden als we dit niet doen.

We zullen niet zwijgen, we zullen niet luisteren.

We roepen op tot verzet!

Maandag 10 mei wordt een dag vol plezier, de dag waarop we doen wat wewillen. Een dag waarop we leren wat de school ons niet kan, de vrijheid ontdekken! Gewettigd of ongewettigd afwezig, wees niet op school. Doe waar je zin in hebt!

40

De bel gaat, het signaal van verlossing. Maar thuis ligt de stapel boeken op mij te wachten. Wat op school niet kan, moet thuis dan maar.

Ik denk aan morgen, morgen zal op gisteren lijken zoals gisteren op vandaag lijkt. De routine van gehoorzamen, uren lang luisteren naar de onzin die ons vertelt hoe we ons moeten gedragen. Eén voor één worden we opgeleid tot dezelfde werktuigen.

We zijn het beu!

We zijn het beu om te gehoorzamen, te luisteren
en gestraft te worden als we dit niet doen.

We zullen niet zwijgen, we zullen niet luisteren.

We roepen op tot verzet!

Maandag 10 mei wordt een dag vol plezier, de dag waarop we doen wat wewillen. Een dag waarop we leren wat de school ons niet kan, de vrijheid ontdekken! Gewettigd of ongewettigd afwezig, wees niet op school. Doe waar je zin in hebt!

40

“Vroeger werden kinderen geïnspireerd door de avonturenverhalen en de meest romantische episodes uit de geschiedenis die in hun schoolboeken staan. De geïllustreerde pers en de cinema hebben hen in contact gebracht met de dagelijkse gebeurtenissen. Het verloop van de staking vertoont grote overeenkomsten met de methoden die de spoorwegarbeiders en de dokwerkers gebruiken voor hun stakingen” (*Birmingham Daily Mail*, 14 september).

Het scenario van de staking verliep overal min of meer gelijkaardig. In Dundee: “Gisteren was er sprake van een heuse wanorde door een scholierenstaking. Er waren niet minder dan 8 scholen bij betrokken en tegen de namiddag brak het oproer uit onder verschillende duizenden jongens. Het begon in de school van Cowgate waar ’s ochtends een staking plaatsvond, en waar we zagen dat de chefs van de beweging diegenen die weigerden hen te volgen ruw behandelden... Tegen 11 uur leek het oproer te eindigen. Maar het nieuws van de staking had zich wijd verspreid in de stad en tijdens de middagpauze was er afvalligheid in de scholen van Wallecetown, Victoria Road, Blackness, Balfour Street en Ann Street; de jongens trokken naar de stad en gebruikten verschillende tactieken om degenen die zich bij hen wilden aansluiten te beschermen. Een bende verzamelde aan de middelbare school en, gewapend met stokken en projectielen, betoogden ze. Ze

5

“Vroeger werden kinderen geïnspireerd door de avonturenverhalen en de meest romantische episodes uit de geschiedenis die in hun schoolboeken staan. De geïllustreerde pers en de cinema hebben hen in contact gebracht met de dagelijkse gebeurtenissen. Het verloop van de staking vertoont grote overeenkomsten met de methoden die de spoorwegarbeiders en de dokwerkers gebruiken voor hun stakingen” (*Birmingham Daily Mail*, 14 september).

Het scenario van de staking verliep overal min of meer gelijkaardig. In Dundee: “Gisteren was er sprake van een heuse wanorde door een scholierenstaking. Er waren niet minder dan 8 scholen bij betrokken en tegen de namiddag brak het oproer uit onder verschillende duizenden jongens. Het begon in de school van Cowgate waar ’s ochtends een staking plaatsvond, en waar we zagen dat de chefs van de beweging diegenen die weigerden hen te volgen ruw behandelden... Tegen 11 uur leek het oproer te eindigen. Maar het nieuws van de staking had zich wijd verspreid in de stad en tijdens de middagpauze was er afvalligheid in de scholen van Wallecetown, Victoria Road, Blackness, Balfour Street en Ann Street; de jongens trokken naar de stad en gebruikten verschillende tactieken om degenen die zich bij hen wilden aansluiten te beschermen. Een bende verzamelde aan de middelbare school en, gewapend met stokken en projectielen, betoogden ze. Ze

5

zijn er niet in geslaagd om daar ook maar één iemand te rekruteren...” (*Paisley Daily Express*, 15 september).

Vaak organiseerden de kinderen zich vanaf het moment dat ze de school verlieten door middel van stakingscomités en vliegende piketten die de staking in andere scholen moesten opwekken:

“Wanneer de scholieren de school binnen gingen, verschenen er een tiental stakers gewapend met stokken en ijzeren staven en andere gelijkaardige wapens, ze gooiden stenen tegen de ruiten van de school en de politie van wacht had het bijzonder moeilijk om de wanorde te beteugelen”. (*The Herald*, 13 september).

In een school in Aberdeen had een vliegende piket een elektrisch effect: “De jongens die begrepen dat er buiten een grote groep stakers stond rebelleerden. Ze klaptten met hun bureaus en stormden wild naar buiten om zich bij de andere stakers te voegen... Daarop volgde een grote wanorde, en het team van leerkrachten was niet in staat om de kalmte terug te brengen”. (*The Greenock Telegraph*, 16 september).

Er waren heel wat ruzies tussen stakers en niet-stakers, tot op het punt dat de ouders tussenbeide moesten komen en zelfs beroep moesten doen op de politie “om de personen en de goederen te beschermen”. De stakers vielen zowat overal

6

zijn er niet in geslaagd om daar ook maar één iemand te rekruteren...” (*Paisley Daily Express*, 15 september).

Vaak organiseerden de kinderen zich vanaf het moment dat ze de school verlieten door middel van stakingscomités en vliegende piketten die de staking in andere scholen moesten opwekken:

“Wanneer de scholieren de school binnen gingen, verschenen er een tiental stakers gewapend met stokken en ijzeren staven en andere gelijkaardige wapens, ze gooiden stenen tegen de ruiten van de school en de politie van wacht had het bijzonder moeilijk om de wanorde te beteugelen”. (*The Herald*, 13 september).

In een school in Aberdeen had een vliegende piket een elektrisch effect: “De jongens die begrepen dat er buiten een grote groep stakers stond rebelleerden. Ze klaptten met hun bureaus en stormden wild naar buiten om zich bij de andere stakers te voegen... Daarop volgde een grote wanorde, en het team van leerkrachten was niet in staat om de kalmte terug te brengen”. (*The Greenock Telegraph*, 16 september).

Er waren heel wat ruzies tussen stakers en niet-stakers, tot op het punt dat de ouders tussenbeide moesten komen en zelfs beroep moesten doen op de politie “om de personen en de goederen te beschermen”. De stakers vielen zowat overal

6

Oproep tot scholierenstaking, 10 mei 2010

**We zullen niet zwijgen,
we zullen niet luisteren!**

Maandagochtend, veel te vroeg. De wekker gaat. Het weekend was veel te kort en de routine zal weer beginnen.

Terug op school, ik ben weer te laat. Mijn strafblad, de agenda, wordt weer bijgevuld. Speeltijd (pauze), het vaste uur van “vrijheid”. We lijken wel gevangen. Altijd de schrik om gepakt te worden. Wanneer we roken, rondlopen in de gebouwen of tegen de regels ingaan.

Terug in de klas, huiswerk niet gemaakt. Dit zal ik wel aan mijn punten voelen, de punten waarmee we worden geklasseerd op basis van ons handelen, ons denken en ons doen.

Het laatste lesuur, ik denk aan vrijheid. Nog vele dagen afzien voor het weer vakantie is. Twee maanden de vrijheid proeven en dan weer gehoorzamen.

39

Oproep tot scholierenstaking, 10 mei 2010

**We zullen niet zwijgen,
we zullen niet luisteren!**

Maandagochtend, veel te vroeg. De wekker gaat. Het weekend was veel te kort en de routine zal weer beginnen.

Terug op school, ik ben weer te laat. Mijn strafblad, de agenda, wordt weer bijgevuld. Speeltijd (pauze), het vaste uur van “vrijheid”. We lijken wel gevangen. Altijd de schrik om gepakt te worden. Wanneer we roken, rondlopen in de gebouwen of tegen de regels ingaan.

Terug in de klas, huiswerk niet gemaakt. Dit zal ik wel aan mijn punten voelen, de punten waarmee we worden geklasseerd op basis van ons handelen, ons denken en ons doen.

Het laatste lesuur, ik denk aan vrijheid. Nog vele dagen afzien voor het weer vakantie is. Twee maanden de vrijheid proeven en dan weer gehoorzamen.

39

Thatcher generation, 1985

Thatcher generation, 1985

de schoolgebouwen aan en vochten vaak met de leerkrachten.

In Liverpool: "Tijdens de pauze begonnen de scholieren van de wijk Edgehill te staken en betoogden ze doorheen de straten... Ramen werden gebroken en straatlantaarns aan diggelen gegooid, en de "goede scholieren" kregen stokslagen." (*School Government Chronicle*, 16 september). In de Salmon Pastures school, in het oosten van Sheffield, "werden er stenen gegooid naar een leerkracht toen ze de tram opstapte".

In Potteries, "vielen scholieren gewapend met stokken en stenen twee scholen aan en een half dozijn ruiten werden gebroken terwijl de ramen van andere scholen vernield werden" (*The Lancashire Daily Post*, 15 september).

In Liverpool was het van 't zelfde: "Gisterenochtend ontplofte de onrust weer eens op de Saint-Anne school en de meesters hadden het moeilijk om in de straten rondom de school te passeren, de felste rebellen hebben hen uitgejouwd, verwond en wanneer één van de meesters een aanvaller bij de kraag vatte, kreeg hij een vlag stenen over zich heen... De bescherming van de politie werd gevraagd en er zijn maatregelen genomen door de politie en de schoolautoriteiten om een einde te maken aan het oproer." (*Liverpool Daily Post en Mercury*, 14 september).

In West Hartlepool gaan een honderdtal jongens van een middelbare school naar

de schoolgebouwen aan en vochten vaak met de leerkrachten.

In Liverpool: "Tijdens de pauze begonnen de scholieren van de wijk Edgehill te staken en betoogden ze doorheen de straten... Ramen werden gebroken en straatlantaarns aan diggelen gegooid, en de "goede scholieren" kregen stokslagen." (*School Government Chronicle*, 16 september). In de Salmon Pastures school, in het oosten van Sheffield, "werden er stenen gegooid naar een leerkracht toen ze de tram opstapte".

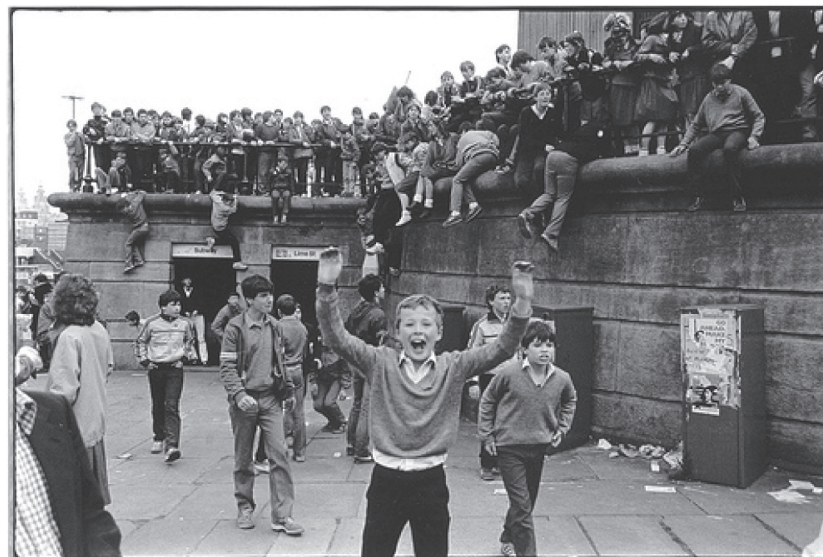
In Potteries, "vielen scholieren gewapend met stokken en stenen twee scholen aan en een half dozijn ruiten werden gebroken terwijl de ramen van andere scholen vernield werden" (*The Lancashire Daily Post*, 15 september).

In Liverpool was het van 't zelfde: "Gisterenochtend ontplofte de onrust weer eens op de Saint-Anne school en de meesters hadden het moeilijk om in de straten rondom de school te passeren, de felste rebellen hebben hen uitgejouwd, verwond en wanneer één van de meesters een aanvaller bij de kraag vatte, kreeg hij een vlag stenen over zich heen... De bescherming van de politie werd gevraagd en er zijn maatregelen genomen door de politie en de schoolautoriteiten om een einde te maken aan het oproer." (*Liverpool Daily Post en Mercury*, 14 september).

In West Hartlepool gaan een honderdtal jongens van een middelbare school naar

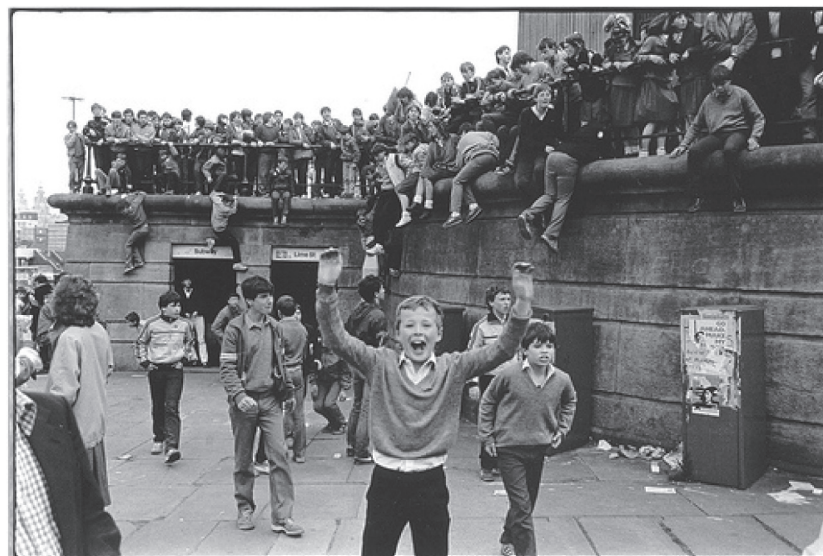
Des enfants imitent les dockeurs, Londres, 1911

Thatcher generation, 1985

Des enfants imitent les dockeurs, Londres, 1911

Thatcher generation, 1985

Running, Londres, 1972

buiten: “Een opslagplaats achter een hotel werd geplunderd en enkele flessen bier en whisky werden meegenomen door de stakers, net als dozen sigaren. Enkele jongens werden gearresteerd en in beschuldiging gesteld” (*The Times*, 15 september).

De stok en de medaille

Overal maakten de stakers hun eisen bekend, in verklaringen die de stakingscomités aan de leerkrachten presenteerden, op spandoeken, met krijt geschreven op de straatstenen en de muren, al roepend op betogingen en bijeenkomsten.

In Liverpool stelden ze de volgende lijst op:

“Maximumleeftijd 14 jaar,
Minder lange lessen,
Vakantie voor de aardappeloogst,
Geen huiswerk,
Afschaffing van de riem (om mee te slaan),
Gratis potloden en gommen”.

Running, Londres, 1972

buiten: “Een opslagplaats achter een hotel werd geplunderd en enkele flessen bier en whisky werden meegenomen door de stakers, net als dozen sigaren. Enkele jongens werden gearresteerd en in beschuldiging gesteld” (*The Times*, 15 september).

De stok en de medaille

Overal maakten de stakers hun eisen bekend, in verklaringen die de stakingscomités aan de leerkrachten presenteerden, op spandoeken, met krijt geschreven op de straatstenen en de muren, al roepend op betogingen en bijeenkomsten.

In Liverpool stelden ze de volgende lijst op:

“Maximumleeftijd 14 jaar,
Minder lange lessen,
Vakantie voor de aardappeloogst,
Geen huiswerk,
Afschaffing van de riem (om mee te slaan),
Gratis potloden en gommen”.

(*The Greenock Telegraph*, 19 september).

In Darlington, “vroegen de scholieren om een gratis uur les en een shilling per week voor het volgen van de lessen” (*Northern Daily News*, 15 september). “De leerlingen van de middelbare scholen van Low Felling vroegen om de school te beginnen om 9u30, te eindigen om 12u00 en de namiddag te beginnen om 14u00 tot 16u00. Ze zeggen dat het gemeenteraadslid Costelloe geen enkele kans maakt om volgend jaar burgemeester van Gateshead te worden indien hun eisen niet ingewilligd worden” (*The Illustrated Chronicle*, 15 september).

De stakers van Hull vragen “een halve dag vrij per week, een penny voor de monitors en dat alle leerlingen de school verlaten als ze 13 jaar oud zijn”.

In Bradford: “50 jongens van de gemeenteschool van Bolton Woods gaan naar buiten en vragen de afschaffing van de stiptheidssurveillant en één extra vakantiedag naast de zaterdag” (*The Star London*, 12 september).

In Coventry was er een bijeenkomst waar één van de sprekers het volgende verklaarde: “Het is bekend dat de bescheiden eisen van de scholieren de volgende zijn: geen huiswerk, afschaffing van de stok, een halve dag vrij op woensdag, afschaffing van de stiptheidssurveillant en een penny per week voor de monitors” (*Birmingham Daily Mail*, 13 september).

10

(*The Greenock Telegraph*, 19 september).

In Darlington, “vroegen de scholieren om een gratis uur les en een shilling per week voor het volgen van de lessen” (*Northern Daily News*, 15 september). “De leerlingen van de middelbare scholen van Low Felling vroegen om de school te beginnen om 9u30, te eindigen om 12u00 en de namiddag te beginnen om 14u00 tot 16u00. Ze zeggen dat het gemeenteraadslid Costelloe geen enkele kans maakt om volgend jaar burgemeester van Gateshead te worden indien hun eisen niet ingewilligd worden” (*The Illustrated Chronicle*, 15 september).

De stakers van Hull vragen “een halve dag vrij per week, een penny voor de monitors en dat alle leerlingen de school verlaten als ze 13 jaar oud zijn”.

In Bradford: “50 jongens van de gemeenteschool van Bolton Woods gaan naar buiten en vragen de afschaffing van de stiptheidssurveillant en één extra vakantiedag naast de zaterdag” (*The Star London*, 12 september).

In Coventry was er een bijeenkomst waar één van de sprekers het volgende verklaarde: “Het is bekend dat de bescheiden eisen van de scholieren de volgende zijn: geen huiswerk, afschaffing van de stok, een halve dag vrij op woensdag, afschaffing van de stiptheidssurveillant en een penny per week voor de monitors” (*Birmingham Daily Mail*, 13 september).

10

"SCHOOLS ACTION UNION", Londres, 1972

"SCHOOLS ACTION UNION", Londres, 1972

Meeting, 1935

In Newcastle, “groeperen een aantal belangrijke jongens zich om de afschaffing van de stok te eisen, een halve dag vrij per week en het betalen van één penny per week aan elk kind. Blijkbaar hebben de socialisten iets bewerkstelligd bij deze jonge flauwe grappenmakers” (*Northern Daily Mail*, 15 september).

De eisen gaan enerzijds over de omstandigheden die eigen zijn aan de Britse scholieren die lijfstraffen kregen. Anderzijds gaan ze over het karakter van het schoolsysteem: het principe van het monitoriaat dat als een echo is van de “mutual instruction” onderwijsmethode waarbij de leerkracht wordt bijgestaan door oudere leerlingen waardoor de klassen gevoelig konden vergroot worden. Maar het merendeel van de eisen getuigen van het ontstaan van een klasse van gerevolteerde jeugd. De eis tot afschaffing van de stiptheidscontrole kwam er niet enkel doordat er zoiets bestond als een stiptheidsmedaille², maar ook door het “karakter certificaat” dat de school uitreikte en waarin het spijbelen en disciplinaire mankementen apart vermeld werden. De kinderen moesten dit voorleggen aan hun eventuele werkgever. Ook het eisen van een salaris, hoe karig ook, niet enkel voor de monitors die een salaris kregen, maar voor alle scholieren die regelmatig les volgden, is direct verbonden met het verlangen van vele kinderen afkomstig uit arme gezinnen om onafhankelijk te zijn. De eis tot het verkorten van de

11

Meeting, 1935

In Newcastle, “groeperen een aantal belangrijke jongens zich om de afschaffing van de stok te eisen, een halve dag vrij per week en het betalen van één penny per week aan elk kind. Blijkbaar hebben de socialisten iets bewerkstelligd bij deze jonge flauwe grappenmakers” (*Northern Daily Mail*, 15 september).

De eisen gaan enerzijds over de omstandigheden die eigen zijn aan de Britse scholieren die lijfstraffen kregen. Anderzijds gaan ze over het karakter van het schoolsysteem: het principe van het monitoriaat dat als een echo is van de “mutual instruction” onderwijsmethode waarbij de leerkracht wordt bijgestaan door oudere leerlingen waardoor de klassen gevoelig konden vergroot worden. Maar het merendeel van de eisen getuigen van het ontstaan van een klasse van gerevolteerde jeugd. De eis tot afschaffing van de stiptheidscontrole kwam er niet enkel doordat er zoiets bestond als een stiptheidsmedaille², maar ook door het “karakter certificaat” dat de school uitreikte en waarin het spijbelen en disciplinaire mankementen apart vermeld werden. De kinderen moesten dit voorleggen aan hun eventuele werkgever. Ook het eisen van een salaris, hoe karig ook, niet enkel voor de monitors die een salaris kregen, maar voor alle scholieren die regelmatig les volgden, is direct verbonden met het verlangen van vele kinderen afkomstig uit arme gezinnen om onafhankelijk te zijn. De eis tot het verkorten van de

11

schooldag of de schoolplicht ontstond gedeeltelijk omdat veel kinderen verplicht waren om te werken om in hun behoeftes te voldoen en hun familie te helpen.³ Maar de motieven van de verveling die heerste in de gemeentescholen waar de hoofdactiviteit bestond uit het “reciteren van de maaltafels en passages uit de bijbel” en de woede van de arme kinderen tegenover de manier waarop de meesters hen behandelden mogen niet onderschat worden. Ze werden beschouwd als minderwaardige leerlingen en onderworpen aan controles en pesterijen waaraan de scholieren van de High schools ontsnapten. De leerlingen van de lagere wijken werden elke ochtend geïnspecteerd “als vulgair vee of roerende goederen die te koop staan” om te controleren of ze fatsoenlijk gewassen waren; bij het minste spootje vuil haalden de meesters hen scheldend uit de rij en stuurden hen terug naar huis om zich te wassen, ’t is te zeggen naar de krotten en de piepkleine woningen waar ze met hun familie in huisden. Het was niet verboden om blootsvoets naar school te komen, maar de houding van de meesters ten opzichte van de kinderen stemde overeen met de manier waarop de kinderen gekleed waren. De foto’s van de betogingen zijn op dat punt veelzeggend, er staan kinderen op die min of meer geschoren of geknipt op z’n Jommekes, met uitgeholde gezichten, een das dragend maar op blote voeten. Ook tijdens de sportieve activiteiten werden de

12

schooldag of de schoolplicht ontstond gedeeltelijk omdat veel kinderen verplicht waren om te werken om in hun behoeftes te voldoen en hun familie te helpen.³ Maar de motieven van de verveling die heerste in de gemeentescholen waar de hoofdactiviteit bestond uit het “reciteren van de maaltafels en passages uit de bijbel” en de woede van de arme kinderen tegenover de manier waarop de meesters hen behandelden mogen niet onderschat worden. Ze werden beschouwd als minderwaardige leerlingen en onderworpen aan controles en pesterijen waaraan de scholieren van de High schools ontsnapten. De leerlingen van de lagere wijken werden elke ochtend geïnspecteerd “als vulgair vee of roerende goederen die te koop staan” om te controleren of ze fatsoenlijk gewassen waren; bij het minste spootje vuil haalden de meesters hen scheldend uit de rij en stuurden hen terug naar huis om zich te wassen, ’t is te zeggen naar de krotten en de piepkleine woningen waar ze met hun familie in huisden. Het was niet verboden om blootsvoets naar school te komen, maar de houding van de meesters ten opzichte van de kinderen stemde overeen met de manier waarop de kinderen gekleed waren. De foto’s van de betogingen zijn op dat punt veelzeggend, er staan kinderen op die min of meer geschoren of geknipt op z’n Jommekes, met uitgeholde gezichten, een das dragend maar op blote voeten. Ook tijdens de sportieve activiteiten werden de

12

"NO CANE", 1899

"NO CANE", 1899

Herinneringen...

enkele scholierenstakingen in Engeland

32

arme kinderen als minderwaardig behandeld omdat ze geen gerief hadden en de school hen noch voetbalschoenen noch zwembroeken kon geven. Wanneer ze gingen zwemmen deden ze dat naakt. De jongens die geen reglementaire kledij hadden mochten niet meedoen aan de schoolfeesten of de sportwedstrijden. Een foto die aan de rand van de rivier genomen is tijdens de staking in Hull zijn bijna alle jongens naakt te zien, maar proestend van het lachen. Het lijkt alsof ze wraak namen en plots de schaamtegevoelens voor hun armoede compenseerden.

De verhoudingen tussen de stakers en de leerkrachten werden bijzonder gewelddadig en getuigden vaak van een diepe haat. De leerkrachten toonden geen enkele sympathie voor de jonge stakers en wanneer de repressie kon toeslaan deed ze dat hard en vernederend.

Op de Bigyn Boys School, Llanelly, gaf de directeur stokslagen aan alle stakers: “Terwijl de kinderen vorige maandag pauze hadden, werd er opgemerkt dat er 30 van de 827 kinderen ontbraken. Na onderzoek leek het me niet juist om dat een staking te noemen, het ging enkel om de ongehoorzaamheid van enkele jongens... Wanneer ik deze namiddag op school aankom, zal ik stokslagen geven

13

Herinneringen...

enkele scholierenstakingen in Engeland

32

arme kinderen als minderwaardig behandeld omdat ze geen gerief hadden en de school hen noch voetbalschoenen noch zwembroeken kon geven. Wanneer ze gingen zwemmen deden ze dat naakt. De jongens die geen reglementaire kledij hadden mochten niet meedoen aan de schoolfeesten of de sportwedstrijden. Een foto die aan de rand van de rivier genomen is tijdens de staking in Hull zijn bijna alle jongens naakt te zien, maar proestend van het lachen. Het lijkt alsof ze wraak namen en plots de schaamtegevoelens voor hun armoede compenseerden.

De verhoudingen tussen de stakers en de leerkrachten werden bijzonder gewelddadig en getuigden vaak van een diepe haat. De leerkrachten toonden geen enkele sympathie voor de jonge stakers en wanneer de repressie kon toeslaan deed ze dat hard en vernederend.

Op de Bigyn Boys School, Llanelly, gaf de directeur stokslagen aan alle stakers: “Terwijl de kinderen vorige maandag pauze hadden, werd er opgemerkt dat er 30 van de 827 kinderen ontbraken. Na onderzoek leek het me niet juist om dat een staking te noemen, het ging enkel om de ongehoorzaamheid van enkele jongens... Wanneer ik deze namiddag op school aankom, zal ik stokslagen geven

13

De macht panikeerde door de dreiging van een algemene staking. Een gemeenteraadslid van Hull dat vroeger getuige was geweest van de Comunne van Parijs zou verklaard hebben dat hij nog nooit iets gezien had dat vergeleken kon worden met deze optochten van “half naakte vrouwen met ongekamde haren” die doorheen de straten stormden om zich over te leveren aan vernielingen en plunderingen.

² Vier jaar zonder één afwezigheid was nodig om een bronzen medaille te krijgen. Zes jaar voor een zilveren en tien jaar voor een gouden. De arbeidersouders hechtten er een zodanig belang aan dat ze hun kinderen verplichtten om ziek naar school te gaan.

³ Een oude arbeider, vertelt Dave Marson, herinnert zich dat hij werkte voor een slager. Hij begon om zes uur te werken, voor hij naar school vertrok, en eindigde 's avonds rond tien uur. Veel kinderen waren boodschappenjongens of hielpen een volwassen familielid die een winkel had op de hoek van de straat.

De macht panikeerde door de dreiging van een algemene staking. Een gemeenteraadslid van Hull dat vroeger getuige was geweest van de Comunne van Parijs zou verklaard hebben dat hij nog nooit iets gezien had dat vergeleken kon worden met deze optochten van “half naakte vrouwen met ongekamde haren” die doorheen de straten stormden om zich over te leveren aan vernielingen en plunderingen.

² Vier jaar zonder één afwezigheid was nodig om een bronzen medaille te krijgen. Zes jaar voor een zilveren en tien jaar voor een gouden. De arbeidersouders hechtten er een zodanig belang aan dat ze hun kinderen verplichtten om ziek naar school te gaan.

³ Een oude arbeider, vertelt Dave Marson, herinnert zich dat hij werkte voor een slager. Hij begon om zes uur te werken, voor hij naar school vertrok, en eindigde 's avonds rond tien uur. Veel kinderen waren boodschappenjongens of hielpen een volwassen familielid die een winkel had op de hoek van de straat.

bestaat) niet in staat is om haar ervaringen en haar strijden bijeen te houden. Maar we kunnen haar lot ook vergelijken met dat van alle vormen van verzet tegen de loonarbeid en fabrieksorde die nooit een traditie geworden zijn: daden die duizend keer opnieuw uitgevonden worden, maar tezelfdertijd van hun verleden ontdaan worden en hun eigen vergeten in zich dragen, naar achter geschoven in het voordeel van de gekende geschiedenissen van de revolte en ten voordele van de boekhouding van de verliezen en de successen van de arbeidersbeweging. Een hele reeks van verzetspraktijken vallen op die manier uit de geschiedenis. Opdat ze er terug in zouden plaatsnemen, moet minstens de censuur overstegen worden, net als er een nieuwe blik op de hiërarchie van de gebeurtenissen moet gevormd worden.

¹ De “warme zomer” van 1911 is een belangrijke datum voor de Britse sociale geschiedenis. Van juni tot augustus vindt er een enorme stakingsbeweging plaats in de havens en de belangrijkste industriële steden, een staking die getuigt van de wil van de arbeiders om een hoger salaris en betere arbeidsomstandigheden te bekomen. Het leger was nodig om er een eind aan te maken.

bestaat) niet in staat is om haar ervaringen en haar strijden bijeen te houden. Maar we kunnen haar lot ook vergelijken met dat van alle vormen van verzet tegen de loonarbeid en fabrieksorde die nooit een traditie geworden zijn: daden die duizend keer opnieuw uitgevonden worden, maar tezelfdertijd van hun verleden ontdaan worden en hun eigen vergeten in zich dragen, naar achter geschoven in het voordeel van de gekende geschiedenissen van de revolte en ten voordele van de boekhouding van de verliezen en de successen van de arbeidersbeweging. Een hele reeks van verzetspraktijken vallen op die manier uit de geschiedenis. Opdat ze er terug in zouden plaatsnemen, moet minstens de censuur overstegen worden, net als er een nieuwe blik op de hiërarchie van de gebeurtenissen moet gevormd worden.

¹ De “warme zomer” van 1911 is een belangrijke datum voor de Britse sociale geschiedenis. Van juni tot augustus vindt er een enorme stakingsbeweging plaats in de havens en de belangrijkste industriële steden, een staking die getuigt van de wil van de arbeiders om een hoger salaris en betere arbeidsomstandigheden te bekomen. Het leger was nodig om er een eind aan te maken.

aan alle kinderen die afwezig waren” (*South Wales Daily Post*, 7 september).

De directeur van de Huntingdon School hoorde over staking praten na het gebed en liet weten dat ook hij kon slaan (*strike*) en wel hard ook (*strike hard*) als het nodig was. Soms bleef de autoriteit van de meesters overeind: “Op de school in de Carlton Road Kentish Town gingen een driehonderdtal jongens en meisjes op het middaguur naar buiten, ze verzamelden op de weg en verklaarden enthousiast aan de wereld en aan zichzelf: “we zijn in staking!”, maar plotseling viel er een grote stilte totdat op een verschrikte toon te horen was: “Hemel, een flik!” De directrice hield zich bezig met de meisjes, haar verschijning aan de deur stoorde ook de kleine kinderen en wanneer ze in haar handen klapte, gehoorzaamden ze op het signaal met de blik naar beneden” (*Northern Daily Telegraph*, 13 september).

“Op de school in Bradford weigerden een vijftigtal jongens van 10 à 14 jaar om na de lunch terug te keren naar hun bureaus en discussieerden opgewonden over hun rechten; plots, bij het verschijnen van hun directeur, keerden ze terug naar hun klas en stopten alle oproer” (*The Lancashire Daily Post*, 13 september).

Wanneer het mogelijk was, zetten de leerkrachten de leerlingen tegen elkaar op: “ In Maryport waren de leerkrachten in staat om trouwe leerlingen achter zich te krijgen in de strijd tegen de stakers. Wanneer een piket van de Grasslot school

aan alle kinderen die afwezig waren” (*South Wales Daily Post*, 7 september).

De directeur van de Huntingdon School hoorde over staking praten na het gebed en liet weten dat ook hij kon slaan (*strike*) en wel hard ook (*strike hard*) als het nodig was. Soms bleef de autoriteit van de meesters overeind: “Op de school in de Carlton Road Kentish Town gingen een driehonderdtal jongens en meisjes op het middaguur naar buiten, ze verzamelden op de weg en verklaarden enthousiast aan de wereld en aan zichzelf: “we zijn in staking!”, maar plotseling viel er een grote stilte totdat op een verschrikte toon te horen was: “Hemel, een flik!” De directrice hield zich bezig met de meisjes, haar verschijning aan de deur stoorde ook de kleine kinderen en wanneer ze in haar handen klapte, gehoorzaamden ze op het signaal met de blik naar beneden” (*Northern Daily Telegraph*, 13 september).

“Op de school in Bradford weigerden een vijftigtal jongens van 10 à 14 jaar om na de lunch terug te keren naar hun bureaus en discussieerden opgewonden over hun rechten; plots, bij het verschijnen van hun directeur, keerden ze terug naar hun klas en stopten alle oproer” (*The Lancashire Daily Post*, 13 september).

Wanneer het mogelijk was, zetten de leerkrachten de leerlingen tegen elkaar op: “ In Maryport waren de leerkrachten in staat om trouwe leerlingen achter zich te krijgen in de strijd tegen de stakers. Wanneer een piket van de Grasslot school

toekwam om de jongens mee te slepen in de staking, werden de leerlingen van de grote klassen naar buiten gestuurd om de jongens die het piket leidden te pakken te krijgen, er vond een gevecht plaats op het marktplein, met stenen en vuisten; enkele leerlingen van Grasslot werden gepakt maar ze verdedigden zich krachtig en gezien ze groot en sterk waren konden ze ontsnappen” (*Northern Daily News*, 16 september).

Daar waar de leerkrachten geen enkele autoriteit meer hadden en waar een zekere gelijkgezindheid heerste onder de leerlingen, deden ze beroep op de ouders om de orde te herstellen. Hiervoor gebruikten ze economische argumenten. Mr. Joseph Roberts, voorzitter van het opvoedingscomité, verklaarde in een interview: “De afwezigheid van kinderen op school zal de staatssubsidies fors doen dalen. De afwezigheid van een kind staat voor het verlies van ongeveer één penny tot een penny en een half per halve dag afwezigheid. Hij nodigde de ouders dus uit om erover te waken dat hun kinderen regelmatig naar de les gingen. Hoe hoger de subsidies, hoe kleiner de medewerking van de ouders, het verlagen van de subsidies raakte op een indirecte manier de arbeiders, die niet meer konden betalen” (*Llanelly Mercury*, 7 september).

16

toekwam om de jongens mee te slepen in de staking, werden de leerlingen van de grote klassen naar buiten gestuurd om de jongens die het piket leidden te pakken te krijgen, er vond een gevecht plaats op het marktplein, met stenen en vuisten; enkele leerlingen van Grasslot werden gepakt maar ze verdedigden zich krachtig en gezien ze groot en sterk waren konden ze ontsnappen” (*Northern Daily News*, 16 september).

Daar waar de leerkrachten geen enkele autoriteit meer hadden en waar een zekere gelijkgezindheid heerste onder de leerlingen, deden ze beroep op de ouders om de orde te herstellen. Hiervoor gebruikten ze economische argumenten. Mr. Joseph Roberts, voorzitter van het opvoedingscomité, verklaarde in een interview: “De afwezigheid van kinderen op school zal de staatssubsidies fors doen dalen. De afwezigheid van een kind staat voor het verlies van ongeveer één penny tot een penny en een half per halve dag afwezigheid. Hij nodigde de ouders dus uit om erover te waken dat hun kinderen regelmatig naar de les gingen. Hoe hoger de subsidies, hoe kleiner de medewerking van de ouders, het verlagen van de subsidies raakte op een indirecte manier de arbeiders, die niet meer konden betalen” (*Llanelly Mercury*, 7 september).

16

dezelfde school waar hij gezeten heeft. De ouders van zijn medeleerlingen hadden erbij kunnen zijn. Er is niets van hun strijd overgebleven. En het waren niet enkel de herinneringen die verloren waren, maar ook houdingen. Zo werd hij geraakt door de anekdote van een politieagent die zich met zijn fiets op een stakingspiket moest storten om het te ontbinden. “De simpele aanblik van een uniform, zegt hij, was al genoeg om ons af te schrikken, mij en mijn schoolvrienden”.

Daar raken we aan iets dat dieper gaat dan de “onderdrukking” van het volkse geheugen: haar zelfcensuur. Dit functioneert niet door het wegslijten van een geschiedenis omdat ze ondraaglijk geworden is, ook voor haar hoofdrolspelers, maar eerder door het spoor van iets dat onbelangrijk geworden is te vergeten. Vastgezet tussen de alledaagse familie en de herinnering aan een voorbije gebeurtenis, tussen de geschiedenis van het huishouden en de sociale geschiedenis, kan de scholierenstaking geen autonome betekenis noch geschiedenis verwerven. Ze blijft een aanhangsel dat in de historische keten van de arbeidersbeweging ingelijfd wordt.

Over deze scholierenrevolte kunnen we zonder twijfel zeggen, zoals we dat gedaan hebben met de recentere studentenbewegingen, dat een onvaste sociale groep (een sociale groep die in de strijd gevormd wordt en daarna niet meer

29

dezelfde school waar hij gezeten heeft. De ouders van zijn medeleerlingen hadden erbij kunnen zijn. Er is niets van hun strijd overgebleven. En het waren niet enkel de herinneringen die verloren waren, maar ook houdingen. Zo werd hij geraakt door de anekdote van een politieagent die zich met zijn fiets op een stakingspiket moest storten om het te ontbinden. “De simpele aanblik van een uniform, zegt hij, was al genoeg om ons af te schrikken, mij en mijn schoolvrienden”.

Daar raken we aan iets dat dieper gaat dan de “onderdrukking” van het volkse geheugen: haar zelfcensuur. Dit functioneert niet door het wegslijten van een geschiedenis omdat ze ondraaglijk geworden is, ook voor haar hoofdrolspelers, maar eerder door het spoor van iets dat onbelangrijk geworden is te vergeten. Vastgezet tussen de alledaagse familie en de herinnering aan een voorbije gebeurtenis, tussen de geschiedenis van het huishouden en de sociale geschiedenis, kan de scholierenstaking geen autonome betekenis noch geschiedenis verwerven. Ze blijft een aanhangsel dat in de historische keten van de arbeidersbeweging ingelijfd wordt.

Over deze scholierenrevolte kunnen we zonder twijfel zeggen, zoals we dat gedaan hebben met de recentere studentenbewegingen, dat een onvaste sociale groep (een sociale groep die in de strijd gevormd wordt en daarna niet meer

29

Des gosses jouent au cricket dans la rue, Liverpool, 1911

Des gosses jouent au cricket dans la rue, Liverpool, 1911

Jeunes travailleurs en lutte durant la grève des transports,
Liverpool, 1911

Jeunes travailleurs en lutte durant la grève des transports,
Liverpool, 1911

Ik zal jou eens een staking geven!

In feite had de ordeherstelling veel van doen met de ouders, en meerbepaald met de moeders die in de arbeidersgezinnen verantwoordelijk waren voor de opvoeding.

De artikelen geven maar zelden blijk van ouderlijke steun aan de stakers; slechts in één stad, in Dundee, leken ze er positief tegenover te staan; elders “konden de jongens rekenen op sympathie van hun vaders die hun gevoelens konden begrijpen, maar zij kwamen niet tussenbeide in de schoolkwesties”. “Op vele plaatsen bleken de meest actieve stakingbrekers de moeders te zijn. Niet alleen zetten ze de kinderen onder druk wanneer ze terug naar huis kwamen na de eerste stakingsdag, in vele gevallen kwamen ze ook actiever tussenbeide. De volgende dagen sleepten ze de kinderen met geweld mee naar school en in enkele gevallen hielden ze een tegenpiket aan de schoolpoorten. Zo werd er bijvoorbeeld een stakingspoging in East Wall National School, Dublin, erg vlug gebroken door de moeders die zich verzameld en bewapend hadden. Toen de kinderen zich gisteren namiddag om 3 uur verspreidden, waren daar enkele flikken en veel moeders ter bescherming van de jongens die zich verzetten tegen de drang om van het rechte

18

Ik zal jou eens een staking geven!

In feite had de ordeherstelling veel van doen met de ouders, en meerbepaald met de moeders die in de arbeidersgezinnen verantwoordelijk waren voor de opvoeding.

De artikelen geven maar zelden blijk van ouderlijke steun aan de stakers; slechts in één stad, in Dundee, leken ze er positief tegenover te staan; elders “konden de jongens rekenen op sympathie van hun vaders die hun gevoelens konden begrijpen, maar zij kwamen niet tussenbeide in de schoolkwesties”. “Op vele plaatsen bleken de meest actieve stakingbrekers de moeders te zijn. Niet alleen zetten ze de kinderen onder druk wanneer ze terug naar huis kwamen na de eerste stakingsdag, in vele gevallen kwamen ze ook actiever tussenbeide. De volgende dagen sleepten ze de kinderen met geweld mee naar school en in enkele gevallen hielden ze een tegenpiket aan de schoolpoorten. Zo werd er bijvoorbeeld een stakingspoging in East Wall National School, Dublin, erg vlug gebroken door de moeders die zich verzameld en bewapend hadden. Toen de kinderen zich gisteren namiddag om 3 uur verspreidden, waren daar enkele flikken en veel moeders ter bescherming van de jongens die zich verzetten tegen de drang om van het rechte

18

omdat een dokwerker, Dave Marson, er toevallig over verteld heeft. Hij was op zoek naar iets anders: inlichtingen over de geschiedenis van de arbeidersbeweging. En toen hij de informatie over de scholierenstaking vond, kon hij het eerst niet geloven: “Ik heb altijd gedacht dat stakingen een organisatie nodig hadden”.

Toen hij verder ging met zijn opzoekingen, ontdekte hij dat er vele lokale kranten van het jaar 1911 ontbraken: vernietiging, zei men tegen hem, vernietiging door de bombardementen. Het jaar 1911, zegt hij zonder aan te dringen, is het enige jaar dat zoveel geleden heeft onder de oorlog. We zijn geneigd om deze vergeten revolte van de kinderen te zien als de onderdrukking van de sociale geschiedenis, symbool van de repressie die van bovenaf wordt uitgeoefend op het geheugen van het volk: onderdrukking door de macht van de herinnering aan volksstrijden; van de arbeidersbeweging op de stakingen waarmee men lacht; van de volwassenen op de strijden en op de kinderen die ze voeren.

Door het daarbij te laten zou men nochtans vergeten om zich vragen te stellen over dit volkse geheugen dat zagezegd geacht wordt om het spoor waarover de macht niets meer wil horen toch te bewaren. Dave Marsons zegt dat hij voor een foto zat te dagdromen, een foto waarop stakers verzameld stonden aan de schoolpoort van

27

omdat een dokwerker, Dave Marson, er toevallig over verteld heeft. Hij was op zoek naar iets anders: inlichtingen over de geschiedenis van de arbeidersbeweging. En toen hij de informatie over de scholierenstaking vond, kon hij het eerst niet geloven: “Ik heb altijd gedacht dat stakingen een organisatie nodig hadden”.

Toen hij verder ging met zijn opzoekingen, ontdekte hij dat er vele lokale kranten van het jaar 1911 ontbraken: vernietiging, zei men tegen hem, vernietiging door de bombardementen. Het jaar 1911, zegt hij zonder aan te dringen, is het enige jaar dat zoveel geleden heeft onder de oorlog. We zijn geneigd om deze vergeten revolte van de kinderen te zien als de onderdrukking van de sociale geschiedenis, symbool van de repressie die van bovenaf wordt uitgeoefend op het geheugen van het volk: onderdrukking door de macht van de herinnering aan volksstrijden; van de arbeidersbeweging op de stakingen waarmee men lacht; van de volwassenen op de strijden en op de kinderen die ze voeren.

Door het daarbij te laten zou men nochtans vergeten om zich vragen te stellen over dit volkse geheugen dat zagezegd geacht wordt om het spoor waarover de macht niets meer wil horen toch te bewaren. Dave Marsons zegt dat hij voor een foto zat te dagdromen, een foto waarop stakers verzameld stonden aan de schoolpoort van

27

verdeelden ze pamfletten, en gingen ze vooral al zingend doorheen de straten op de tonen van de fluitjes van de harmonica's "één, twee, de jongens marcheren" en "kom en volg me", het meest populaire stakingslied over het hele land. De stakingen waren niet allemaal gewelddadig. In Hartpool trokken de jongens op over het strand en gingen ze picknicken. Elders gingen ze in de rivier zwemmen, soms gingen ze simpelweg in een kring zitten om te discussiëren, speelden ze soldaatje en defileerden terwijl ze patriottische liedjes zongen, in Northampton gingen ze bramen oogsten, overal amuseerden ze zich met het componeren van liedjes, teksten en muziek. Ze toonden verbeelding en originaliteit, getuigden dat "ondanks de benauwende school hun geest niet vernield was door de grijze monotonie van de klaslokalen en nog steeds ideeën als een verfdoois vol kleuren herbergde".

Het verloren geheugen

26 Van dit feest zal elk spoor weldra verdwijnen, niet enkel uit het geheugen van de machthebbers, maar ook uit dat van het volk. Ze is ons vandaag teruggegeven

verdeelden ze pamfletten, en gingen ze vooral al zingend doorheen de straten op de tonen van de fluitjes van de harmonica's "één, twee, de jongens marcheren" en "kom en volg me", het meest populaire stakingslied over het hele land. De stakingen waren niet allemaal gewelddadig. In Hartpool trokken de jongens op over het strand en gingen ze picknicken. Elders gingen ze in de rivier zwemmen, soms gingen ze simpelweg in een kring zitten om te discussiëren, speelden ze soldaatje en defileerden terwijl ze patriottische liedjes zongen, in Northampton gingen ze bramen oogsten, overal amuseerden ze zich met het componeren van liedjes, teksten en muziek. Ze toonden verbeelding en originaliteit, getuigden dat "ondanks de benauwende school hun geest niet vernield was door de grijze monotonie van de klaslokalen en nog steeds ideeën als een verfdoois vol kleuren herbergde".

Het verloren geheugen

26 Van dit feest zal elk spoor weldra verdwijnen, niet enkel uit het geheugen van de machthebbers, maar ook uit dat van het volk. Ze is ons vandaag teruggegeven

pad te kijken; onder vrouwelijke escorte kwamen ze veilig thuis" (*The Irish Times*, 1 september).

"Dat deden ook de moeders die tussen beiden kwamen in London. Van alle kanten kon men stoeten van vrouwen zien die hun weerspannige jonge kroost naar school brachten, en het werd duidelijk dat de intensiteit van staking daalde" (*The Illustrated Chronicle*, 15 september).

De persverslagen van over het hele land vertellen hoe de moeders de piketten van hun kinderen trotseerden en op verschillende plaatsen de enige autoriteit waren die de kinderen aanvaardden. In London, in de school in de Bath Street, drong een leger vrouwen de school binnen, "hun weerspannige kroost tot voor de directeur" slepend (*The Independant*, 15 september), en op de school in Radnor Street, in een andere hoek van dezelfde wijk, zagen we in de traphal een woedende moeder die haar weerspannige zoon met zich meebracht: "Ik zal jou eens een staking geven!" (*Northern Daily Telegraph*, 13 september).

Het is een feit dat de kinderen veel banger waren voor hun moeder dan voor de agenten die de wacht hielden aan de schoolpoorten, en zonder hen, waren ze zonder twijfel nooit teruggekeerd naar de les. "Wat een verandering deze morgen, de ouders hebben hun kinderen naar school gebracht, anderen hebben bedreigd

19

pad te kijken; onder vrouwelijke escorte kwamen ze veilig thuis" (*The Irish Times*, 1 september).

"Dat deden ook de moeders die tussen beiden kwamen in London. Van alle kanten kon men stoeten van vrouwen zien die hun weerspannige jonge kroost naar school brachten, en het werd duidelijk dat de intensiteit van staking daalde" (*The Illustrated Chronicle*, 15 september).

De persverslagen van over het hele land vertellen hoe de moeders de piketten van hun kinderen trotseerden en op verschillende plaatsen de enige autoriteit waren die de kinderen aanvaardden. In London, in de school in de Bath Street, drong een leger vrouwen de school binnen, "hun weerspannige kroost tot voor de directeur" slepend (*The Independant*, 15 september), en op de school in Radnor Street, in een andere hoek van dezelfde wijk, zagen we in de traphal een woedende moeder die haar weerspannige zoon met zich meebracht: "Ik zal jou eens een staking geven!" (*Northern Daily Telegraph*, 13 september).

Het is een feit dat de kinderen veel banger waren voor hun moeder dan voor de agenten die de wacht hielden aan de schoolpoorten, en zonder hen, waren ze zonder twijfel nooit teruggekeerd naar de les. "Wat een verandering deze morgen, de ouders hebben hun kinderen naar school gebracht, anderen hebben bedreigd

19

opdat hun kroost zou begrijpen wat hen te wachten staat als ze doorgaan met spijbelen” (*Hull Daily News*, 13 september).

Ook in Southampton werden de kinderen door hun moeders terug naar school gebracht: “Vrijdagochtend zijn bijna alle scholieren zoals gewoonlijk naar school gegaan. Velen van hen die de voorbije dagen aan betogingen hebben deelgenomen, werden begeleid door hun moeder, maar toch werd de aanstichter, een jongen met een robuust uiterlijk, door zijn vader gebracht en geëscorteerd door een groep sympathisanten” (*The Hampshire Advertiser*, 16 september). De uitzondering bevestigde enkel de regel.

De meisjes speelden maar een kleine rol in de staking, zonder twijfel omdat zij strenger bewaakt en gecontroleerd werden door hun moeders. Enkel in twee verslagen worden ze vermeld. In Portsmouth: “150 jongens en meisjes van twee gemeentescholen lopen door de straten en begeven zich naar andere scholen in de buurt om daar te rekruteren” (*The Times*, 15 september). In Schotland toonden de meisjes van Kirkaldy en Cambuslang zich militanter dan de scholieren van Engeland en Wales. Zonder twijfel omdat het Schotse onderwijsstelsel veel gelijkzamer was, in de zin dat het ook de meisjes aanmoedigde om een goed onderwijs te krijgen. Daarom namen de meisjes deel aan alle schoolse activiteiten, de stakingen inbegrepen.

opdat hun kroost zou begrijpen wat hen te wachten staat als ze doorgaan met spijbelen” (*Hull Daily News*, 13 september).

Ook in Southampton werden de kinderen door hun moeders terug naar school gebracht: “Vrijdagochtend zijn bijna alle scholieren zoals gewoonlijk naar school gegaan. Velen van hen die de voorbije dagen aan betogingen hebben deelgenomen, werden begeleid door hun moeder, maar toch werd de aanstichter, een jongen met een robuust uiterlijk, door zijn vader gebracht en geëscorteerd door een groep sympathisanten” (*The Hampshire Advertiser*, 16 september). De uitzondering bevestigde enkel de regel.

De meisjes speelden maar een kleine rol in de staking, zonder twijfel omdat zij strenger bewaakt en gecontroleerd werden door hun moeders. Enkel in twee verslagen worden ze vermeld. In Portsmouth: “150 jongens en meisjes van twee gemeentescholen lopen door de straten en begeven zich naar andere scholen in de buurt om daar te rekruteren” (*The Times*, 15 september). In Schotland toonden de meisjes van Kirkaldy en Cambuslang zich militanter dan de scholieren van Engeland en Wales. Zonder twijfel omdat het Schotse onderwijsstelsel veel gelijkzamer was, in de zin dat het ook de meisjes aanmoedigde om een goed onderwijs te krijgen. Daarom namen de meisjes deel aan alle schoolse activiteiten, de stakingen inbegrepen.

Des gamins et des darons posent pendant la grève des transports, Liverpool, 1911

Des gamins et des darons posent pendant la grève des transports, Liverpool, 1911

Het feest van de vrijheid

De staking was voor de kinderen een middel om hun gevoelens te uiten, ze was ook vooral een soort van feest. De foto's tonen gelukkige en lachende gezichten, en hoewel de kranten hun best deden om negatief te zijn, geven de beschrijvingen toch ook het aangename aspect van dit "vrijheidsfeest" weer.

"In Sunderland droegen de kinderen, allemaal blootsvoets, een enorme tak van een boom", waarvan de Illustrated Chronicle schijnt te denken dat het een mystieke betekenis had. De scholieren van Pollock, Glasgow, trokken ook voorbij met boomtakken "terwijl ze op blikken slaan" (*Greenock Telegraph*, 15 september). Zo ook in Airdrie, waar verschillende kinderen fluitjes mee op straat namen en conservenblikken waarop ze sloegen en in Southampton vormden ze orkesten met harmonica's en een enorme metalen badkuip als percussie instrument.

24 In Manchester: "verzamelde een groot aantal kinderen zich in de buurt van het station van Oldham Road en trok zich terug al trommelend op de paaltjesomheining en de reclameborden." (*The Herald*, 16 september). In de industriële wijken schreven de kinderen hun eisen met krijt op de baan of

Het feest van de vrijheid

De staking was voor de kinderen een middel om hun gevoelens te uiten, ze was ook vooral een soort van feest. De foto's tonen gelukkige en lachende gezichten, en hoewel de kranten hun best deden om negatief te zijn, geven de beschrijvingen toch ook het aangename aspect van dit "vrijheidsfeest" weer.

"In Sunderland droegen de kinderen, allemaal blootsvoets, een enorme tak van een boom", waarvan de Illustrated Chronicle schijnt te denken dat het een mystieke betekenis had. De scholieren van Pollock, Glasgow, trokken ook voorbij met boomtakken "terwijl ze op blikken slaan" (*Greenock Telegraph*, 15 september). Zo ook in Airdrie, waar verschillende kinderen fluitjes mee op straat namen en conservenblikken waarop ze sloegen en in Southampton vormden ze orkesten met harmonica's en een enorme metalen badkuip als percussie instrument.

24 In Manchester: "verzamelde een groot aantal kinderen zich in de buurt van het station van Oldham Road en trok zich terug al trommelend op de paaltjesomheining en de reclameborden." (*The Herald*, 16 september). In de industriële wijken schreven de kinderen hun eisen met krijt op de baan of

De vrouwen hadden een eersterangse rol gespeeld tijdens de stakingen van de "warme lente" in 1911: niet enkel hebben ze hun mannen aangezet tot staken, maar ze hebben hen ook actief gesteund door mee te betogen en te strijden. Maar de school werd door de moeders niet beschouwd als de school van de flikken en de bazen; in tegendeel, ze begonnen de schamele kennis die je opdoet op school als iets positiefs te beschouwen.

Scholen, arbeiders en straatjongens

"In Shirebrock, Notts, wordt er gezegd dat de jongens beïnvloed worden door straatjongens die hen aanzetten tot het lezen van muurkranten" (*The Weekly Express*, 15 september).

Natuurlijk speelden de schoolautoriteiten en de weldenkende pers met de idee dat de kinderen gemanipuleerd werden door provocateurs van buitenaf: "Op de Altercliffe school, Sheffield, werd gezegd dat de jongens bewerkt werden door enkele opgewonden vrouwen, telkens wanneer de meesters toekwamen, gingen deze ervandoor". De Times van 13 september focuste op de staking in de armste wijken van Hull, waar "vrouwen de kinderen aanzetten om het voorbeeld van de

De vrouwen hadden een eersterangse rol gespeeld tijdens de stakingen van de "warme lente" in 1911: niet enkel hebben ze hun mannen aangezet tot staken, maar ze hebben hen ook actief gesteund door mee te betogen en te strijden. Maar de school werd door de moeders niet beschouwd als de school van de flikken en de bazen; in tegendeel, ze begonnen de schamele kennis die je opdoet op school als iets positiefs te beschouwen.

Scholen, arbeiders en straatjongens

"In Shirebrock, Notts, wordt er gezegd dat de jongens beïnvloed worden door straatjongens die hen aanzetten tot het lezen van muurkranten" (*The Weekly Express*, 15 september).

Natuurlijk speelden de schoolautoriteiten en de weldenkende pers met de idee dat de kinderen gemanipuleerd werden door provocateurs van buitenaf: "Op de Altercliffe school, Sheffield, werd gezegd dat de jongens bewerkt werden door enkele opgewonden vrouwen, telkens wanneer de meesters toekwamen, gingen deze ervandoor". De Times van 13 september focuste op de staking in de armste wijken van Hull, waar "vrouwen de kinderen aanzetten om het voorbeeld van de

stakers te volgen". Er werd zelfs geschreven dat de jonge stakers aangemoedigd werden door ouders "die rond de schoolpoort rondhingen". De stakende kinderen kregen zonder twijfel steun van de jonge arbeiders: "Op een betoging in Leeds werd er een leerling-mecanicien gevat door de meesters". In Dublin "stak één van de meesters de schuld voor de staking op recentelijk schoolverlaters. Verheugd over hun bevrijding van de zware schooldiscipline wilden deze jongens het lot verlichten van hun vroegere kameraden die nog steeds verplicht waren tot trieste karweien op de schoolbanken". (*The Irish Times*, 15 september). Gezien de stakingen zich vooral in de volkswijken in het oosten van de steden ontwikkelden, daar waar een marginale bevolking wemelde, "een beetje delinquent", was de grens tussen de schoolgaande jongeren en de min of meer georganiseerde straatbendes niet echt strikt, en de ene kwamen de anderen een handje helpen; de pers beschuldigde vaak de "rondhangende klasse", de klasse van spijbelende leerlingen die men op de eerste rij van de bijeenkomsten zag, van de betogingen, maar ook van de ruzies en de aanvallen op schoolgebouwen. Maar was "het spijbelen" dat de arme schoolkinderen vaker uit verplichting deden dan uit revolte, op zich niet al een protest tegen de verveling en de plagerijen die ze op school moesten ondergaan?

Waarschijnlijk kregen ze geen steun van de volwassen arbeiders, met uitzondering

22

stakers te volgen". Er werd zelfs geschreven dat de jonge stakers aangemoedigd werden door ouders "die rond de schoolpoort rondhingen". De stakende kinderen kregen zonder twijfel steun van de jonge arbeiders: "Op een betoging in Leeds werd er een leerling-mecanicien gevat door de meesters". In Dublin "stak één van de meesters de schuld voor de staking op recentelijk schoolverlaters. Verheugd over hun bevrijding van de zware schooldiscipline wilden deze jongens het lot verlichten van hun vroegere kameraden die nog steeds verplicht waren tot trieste karweien op de schoolbanken". (*The Irish Times*, 15 september). Gezien de stakingen zich vooral in de volkswijken in het oosten van de steden ontwikkelden, daar waar een marginale bevolking wemelde, "een beetje delinquent", was de grens tussen de schoolgaande jongeren en de min of meer georganiseerde straatbendes niet echt strikt, en de ene kwamen de anderen een handje helpen; de pers beschuldigde vaak de "rondhangende klasse", de klasse van spijbelende leerlingen die men op de eerste rij van de bijeenkomsten zag, van de betogingen, maar ook van de ruzies en de aanvallen op schoolgebouwen. Maar was "het spijbelen" dat de arme schoolkinderen vaker uit verplichting deden dan uit revolte, op zich niet al een protest tegen de verveling en de plagerijen die ze op school moesten ondergaan?

Waarschijnlijk kregen ze geen steun van de volwassen arbeiders, met uitzondering

22

van Dundee waar "de meeste werkers tussen 10 en 14 jaar" zich bevonden. Volgens Bob Steward, die erover vertelt in zijn autobiografie *de ketens brekend*, werd er in deze wijk halftijds gewerkt; de kinderen gingen een deel van de week naar de fabriek om juten zakken te fabriceren en het andere deel van de week volgden ze lessen in de klaslokalen die de bazen wettelijk gezien verplicht waren te bouwen, zelfs achter de muren van de fabriek. Tijdens de maaltijden werden ze nauwgezet gemengd met de volwassen arbeiders; sommigen deelden hun maaltijd met hen, als bijdrage lazen de kinderen hen voor uit de kranten om het gezelschap te vermaken. Het is door het voorlezen van de kranten dat ze te weten komen dat de kinderen in het hele land hun omstandigheden bekend maakten door te staken. Elders aten de arme kinderen hun maaltijd op koste van de school in de "Coffee shops", ze kruisten dus niet enkel volwassenen in hun families maar ook op het werk, gezien velen in deze coffee shops werkten, maar dat lijkt bijna geen effecten gehad te hebben.

Ondanks de vele elementen van deze staking die als een parodie kunnen beschouwd worden, hebben de kinderen zich deze elementen toch toegeëigend en er een originele en specifieke strijdvorm van gemaakt.

23

van Dundee waar "de meeste werkers tussen 10 en 14 jaar" zich bevonden. Volgens Bob Steward, die erover vertelt in zijn autobiografie *de ketens brekend*, werd er in deze wijk halftijds gewerkt; de kinderen gingen een deel van de week naar de fabriek om juten zakken te fabriceren en het andere deel van de week volgden ze lessen in de klaslokalen die de bazen wettelijk gezien verplicht waren te bouwen, zelfs achter de muren van de fabriek. Tijdens de maaltijden werden ze nauwgezet gemengd met de volwassen arbeiders; sommigen deelden hun maaltijd met hen, als bijdrage lazen de kinderen hen voor uit de kranten om het gezelschap te vermaken. Het is door het voorlezen van de kranten dat ze te weten komen dat de kinderen in het hele land hun omstandigheden bekend maakten door te staken. Elders aten de arme kinderen hun maaltijd op koste van de school in de "Coffee shops", ze kruisten dus niet enkel volwassenen in hun families maar ook op het werk, gezien velen in deze coffee shops werkten, maar dat lijkt bijna geen effecten gehad te hebben.

Ondanks de vele elementen van deze staking die als een parodie kunnen beschouwd worden, hebben de kinderen zich deze elementen toch toegeëigend en er een originele en specifieke strijdvorm van gemaakt.

23